נסוד ש"ח

שאול שיר

הגיורים הללו

"שרשת רוסיינסקי", היחס לעניני גיורים, נת־קבלה באווירת קשה בציבוד החילוני ועוד יותר בציבור הדתי". לא מעט שמות השתרבבו לפרשה זאת, חלקם אנשים תמימים הישובים בבתי דין לגיור ולא עלה על דעתם, כי מאחורי גבם נעשים דברים אפלים, וחלקם רבנים שמעורבותם בפולי־טיקה "סימאה" את החלק הרבני שבהם.

בעקבות התפוצצות הפרשה, שכלל לא ברור היכן היא תסתיים, נתברר, כי "השוק" הזה של גיר־רים די פרוץ למקדרים, ובשיטות עדינות יותר מאלו של רוסינסקי, מצליחים בעלי קשרים לק־רם את גיורם של לקוחותיהם.

השמועות בתוך בתי הדין בעניין זה הן איומות ונוראות. ויש להניח כי הרב הראשי לישראל, הגר"מ לאו שליט"א ישים ידו על כל הפירצות הקיימות בעניין זה.

הרבנים הגיעו עד כדי כך, שהשבוע רווחו ידי־עות, שנשמעו ר' אמינות, כי לא־יהודים מטורקיה (במקור באמר' מוסלמים) עולים הליכי גיור בי־שראל, כדי שיוכלו להינשא לבנות וזנם היהודיות המקומיות.

בנושא הגיור, רבים הם הרבנים בני עדות המז־רח המתייחסים אליו יותר בקלא מאשר הדיינים והרבנים האשכנזים. ישנם בין הרבנים הספרדים הסבורים כי אין פסול בגיור לשם אישות הם נשענים על אילנות גבוהים, מכאן הנכונות של כמה דיינים ספרדים לזרז הליכים של גיור לעומת הקפדנות של הדיינים האשכנזים. במידות הזה נבנסים "המאכערים" וכלנו תפילה שהם לא ע"י רבבו דיינים גם בהיבט העיסקי של הסיפור.

באמדוגה נעשו נסיונות מצד כמה אישים רצי־נים מחוגים שונים להביא לפתרון בעיית הגיור של העולים מ"חבר העמים", והם נפגשו לצורך זה גם עם "הראשון לציון" הרה"ג אליהו בקשי דורון, אלא שהרעיון קרס עוד פרם שקם.

אין ספק שמדובר כאן בפצצת זמן, שכן מסתבר־בים בתוכנו רבבות וזנות מעודבים חצי שאין מושפות יד לאנשים ישרים, הגונים, יראי שמים לפתור חלק מבעיות הגיור של העולים מ"חבר העמים".

"פובדה" של אילנה דיין עשתה שרות חשוב בזה־שיפת "תיאטרון הגיור", אך לשם איזון כדאי שת־ציג במבי הצופים את האלפים הרבים של גויים ממש החיים בתוכנו בגלל חוק השבות הנוכחי ואשר הזיקה שלהם ליהדות אינה בגלל בן וזן יהודי אלא בגלל היותם נכדים ליהודי שקרוב לוודאי גם הוא או היא היו או הינם נשואים למי שאינם יהודים.

חתונה שכואת

מוביה פלס הוא שם רבני בתב"ר. הוא אינו מעורב בממסדים החב"דיים או האגודות והעורות למי־ניהם, אלא מוסד בפני עצמו המפקיד על כולו לעניניו של הרבי מלובביץ' זי"ע ובניות לתורה, כפי שנאמרו בע"פ ובכתב.

השבוע השיא ר' מוביה את בנו שמואל נ"י ב"בית מנחם" שבכפר חב"ד ובמקום ניתן היה לר־אות את כל גוזני הקשת החב"דית. "המשיחיסטים" האנטי משיחיסטים, תומכי צ"ח הממסדיים ומתנג־דיה וכו' וכו'. את הגר"ם לנרא שליט"א, מרא דאתי־רא של בני ברק השולל את המשיחיסטים מכל וכל ואת הסרא דאטרא של כפר חב"ד, הגאון הרב מרדי־כי שמואל אשכנזי שליט"א רובר מרכזי בכל כנס "משיחיסטים" רציני. שניהם כתבו ברכות מתוחת לחופה והידיעות האידיאולוגית לא ניכרה כלל. וכמובן הרב יצחק שמנה יוסלבסקי, מזכיר "ועד רבני אנ"ש" הרב נחלת הר"ב, הרב יוסף גענ־לציקי (זאל"א) והרב בן ציון לייפסקר (עדו) הרב יחזקן גור אריה (מלון) האיך לאו ראשי המשיחיסטים, הרב דוד נחשון, והרב ישראל הלפרין. כולם רמזי־

ות יהודיות מחב"ד אבל בתחונה שכזו שהמארח הוא הרבי בכתרתו, ללא כל סיגים באו הכל לשמוח. כפי שנהג ר' טוביה עצמו לומר "עם הרבי כולם מסתדרים". וכך הגיעו הרמ"נפתלי רוס המרכז הזר־נובי של בעידי תב"ד ועוזרך "כפר חב"ד", הרב אד־רון רב הלפרין, ר' ולמן סטמבלר וברכה חלף. ולא הייתי מזכיר את כל השמות הללו אלמלא "האש־רקציה" שהיתה בתחתנה מזכידי התנועות הקיבו־ציות של התק"ם ובכירים. הללו באו עם נשותיהם, שנשלוח לקמה ב', אולם לא קבלו על כך ביודעין להיכן הן מגיעות. ר' טוביה בעל הזקן ושרוך שהוא האחרון של מערכת החשבונות במחוז התק"ם, הש־כיל גם בימים הקשים של הירידות עם חב"ד מצד תנועת העבודה ושלוחותיה, לשמוד על מזג נוח ומארחנים ונמנע מלהגרר לשיחות פוליטיות. במקום זה דאג שפיחותיו של הרבי יפורסמו בקבי־עות בציבאות התק"ם מדי שבוע.

הקיבוצניקים הרגישו רבריים בכפר חב"ד ובש־בילם היתה זו הזדמנות להביד את כל "המי ומי" של הסירות זו. ר' טוביה עצמו שמח מעבר לשמוד תו האישית כי הוא ראה בחתונה זו מעין מפגן של אחדות גם של חב"ד וגם בין חב"ד לבין תק"מניקים שרופים, שלא אחבו את הסימטא "בי־כי סוב ליהודים"...

פדיון הבן לשלומי בן השמונה

"הבית היהודי" הוא שם הקורס הניתן באוניבר־סיטת־אילן לסטודנטים חילוניים, במסגרת לימודי יסוד הנלמדים מעבר למקצועות הנבחרים על ידי הסטודנטים. המרצה, רב הרמ"ן, מלמד במ־סגרת הקורס "הבית היהודי" על האירועים הדת־יים מלידה עד פטירה, וכך לומדים סטודנטים חילוניים מה זה ברית מילה, פדיון הבן, בר־מצווה וכו' מהלימוד הדתי וההלכתי. חלק מהסטודנטים מקשיב ונבחן חלק מקשיב, נבחן וגם מיישם. אחת הסטודנטיות הנשואות, שלה בן בן שמונה שנים, למדה, כי לבנה הבכור לא נעשה כלל פדיון הבן ולאחר שהבינה את כל פרטי המצווה וסיבותיה, ביקשה שיעדכו לבנה את הטקס הזה, שעל פי הקבלה הוא פותר מפ"ד תעניות, מעבר לחשיבות המצווה עצמה.

ראשי הפקולטה ליהדות נענו לאותנע והם עדכו בימים אלה לשלומי בן ה־8 "פדיון הבן" בחדר הד־שיבות של הפקולטה למדעי היהדות. פרופ' מ.ש. פלרבלום מרצה בכיר במחלקה לתלמוד היה הכהן שפרה את שלומי והפרופסורים אחרים כמו הסטר רנסים והרוקטורים היו הקהל וכיבוד הונש ביד רחבה. גם הילד עצמו שמע הסבר מפורט על מהות המצווה ואין ספק שהוא לא ישכח את האירוע הזה שנים רבות. האם הסטודנטית התרגשה מהמעמד והיא הודתה למארגני האירוע כאומרה כי בזכות קורסים כאלה ובזכות מרצים כאלה אפשר לקרב גם אנשים כמותה למורשת ישראל.

מעניין איפה היתה המחלקה ליחסי ציבור באר־תה שעה?

"אצילים רוסים באים לבקש עצתו"

בהוצאת מרכז ולבן שזר לתולדות ישראל יצא עתה לאור ספרו של ר"ד רזר אסף "דרך המלכות", שהוא מרי עבודת מחקר מקיפה על קדוש ישראל, רבי ישראל מרוז'ין (זצוק"ל). ר"ד רזר אסף שהוא לא אחד מאחר בנו של ר' משה קרונה ז"ל, ממעצבי רמותה של הציונות הדתית בתקופת פריחתה של הספר"ל, השקיע עבודת שנים באיסוף החומר, ואימותו ובחלקו הגדול נשען המחבר בספרו על מקורות בעולם החסידות. אין ספק כי מרחבי בספר שיעודד התנגדות קוה ב"חצרות" רוז'ין ושלוחד־תיו, שכן, ר"ד אסף לא נרתע מלהפוך בנושאים הגרישים ביותר. ר"ד אסף הוא "מתנגד" בן "מתנ־גד", שמחאחב ברמותו של רבי ישראל מרוז'ין וצוק"ל, ולהוציא מספר עניינים, שאישית לא הייי־תי נוגע בהם, מאחיב הספר את רמותו של הרוז'ינער על הקורא.

ר"ד אסף טורח בספרו, כי כל התמונות שפורס־מו עד כה על הרוז'ינער היכן היכן. בכולן הוא מצי־טך בזקן, בעוד על פי עדויות חסרות פניות, הוא היה חסר זקן, והזקן "תרבק" לתמונות הד"מיני־ות כדי שלא לפגוע ברשמו הציבורי.

אנחנו גילינו עניין בתיאור רשתו ואישיותו של רבי ישראל מרוז'ין וצוק"ל, כפי שמובא דוקא בספרו של יהודי מוסר בשם בנימיניאדה מצייר. (קטעים נבחרים מתלאותיו של המחבר מצייר כבר פודסמו בספרו של המספר החסידי אבינהם יצחק ברומברג) בשנת 1826 ביקר בחצרו של הרוז'ינער המוסר הל"ל ובספרו "היהודים בזמננו" תיאר מאי־יד באריכות את אישיותו הכריזמטית של "הרוז'ינער". בחסידות ראה אותו מצייר את היהדות האותנטית, בניגוד לזו שייצגו היהודים הרפורמים בגרמניה. נקודת המבט שלו היתה בעיקרה בעלת אופי אנתרופולוגי. ומכאן גם העניין בה.

וכך כותב מאירי:

"הם (החסידים) לומדים קבלה ותלמוד בחריצות ובהצלחה, אשר על כן יש ביניהם חכמי תלמוד מצויינים. גם בתוכם יש שלוש קבוצות, שכל אחת מהן נמצאת תחת רב ראשי אחר. אנו נתאר רק קבוצה אחת. רב זה, ישראל, גר בעיירה ריזן שבפ־לך וחלין שישה מילין מז'יטומיר. הוא ארם בלי השכלה מדעית עמוקה אך עם שכל טבעי מעולה. אם הוא עוד חי (בשעת הדפסת הספר 1842) הוא צריך להיות היום באמצע שנות הארבעים שלו. הוא התחתן בגיל ארבע־עשרה, ומאז הוא משמש כרב ראשי. כמה פעמים בשנה הוא נוסע למקומות שבהם גרים חסידיו ונשאר באותו מקום למשך השבת. מי שיש לו רבר על חברו, בא אז אליו עם תלונותיו, והוא תורץ את הדיך לא לפי המשפט המבוסס על החוק הכתוב, אלא על פי שכלו הטב־עי. ולפי פסיקתו זר כך הדין.

את פסק הדין כותב הסופר שלו, והוא עצמו חר־תם עליו בקושי רב...ולעניין יכולת הכתיבה של "הרוז'ינער", התייחסות מקיפה בספרו) נוד־דינו קרוש וכל אחר צריך להישמע לו. מבקשים אצלו עצה ועזרה, לא רק בענייני משפט אלא גם בכל ענייני החיים האחרים. אם יש למישהו אשה עקי־רה, או עסק הי"ש שלו אינו מתקרים כנרדש, אם נגנב משהו, או שאין הוא מרוצה מעסקיו. בקיצור, בכל מצב באים אליו ומבקשים את עצתו או את תפילתו. לעתים מצליחה בקשה כזאת, לעתים כפי שאכן הרבר קרה־ אין הרבר עולה יפה. שמעו גדול כל כך עד שאפילו אצילים רוסים באים לב־קש את עצתו, מכבדים אותם אותו. כך, כשבי־קתר אצל הרב בשנת 1826, פגשתי בביתו את פילדמרשאל ויטגנשטיין. האציל הזה כיבד אותו בכל, ואפילו הציע לו את ארמונו היפה ביותר, בא־ות העיירות שתחת שלטונו, אם ייאות לגור שם. ואכן, הוא באמת ראוי להיקרה הכללית הזאת. גם עניינים חשובים ומסובכים אינם נפלטים משכלו והם ברורים וגלויים לפני עיניו.

גם לאישיותו יש השפעה טובה על חסידיו. אפי־שר לומר כי הוא אדם בעל חוות אצילית. פניו, להוציא את שפמו, גלויים ונשוחי זקן. יש לו הכש־רון הנדיר לחבב עצמו על כל אחד ואחד. במבטו יש כוח מגנטי כזה, שגם אוייבו לא יכול לעמוד מולו.

אף שהרבתו בגויה בפאר מלכותי, הוא עצמו חי בצמצום ומחשיב מאוד להבדיל מיהודי רוסיה האחרים את הניקיון. אפשר לומר, ולא תהיה זו הגזמה, כי במשך שבוע אין הוא אוכל יותר מאשר אובל אדם אחר בארוחה אחת. מתוך 24 שעות היום אין הוא ישן יותר משלוש שעות. השעות האחרות מוקדשות לעסקיו. משעות הבוקר המוקדמות ועד לשעה 11 בבוקר הוא מקבל את המבקרים. משעה 12 ועד 1 הוא מתבודד כדי להתפלל, בשעות אחר"צ פתוחים חדריו מחדש לכל. יום יום הוא מא־פשל אנשים רבים מכל שכבות הציבור. כולם הם אחרחיי. לעתים, במיוחד בימי החג, מגיע מספר האחרחים עד לאלף, הוא עצמו אינו מופיע בסער־דה, למעט שבתות וימים טובים. לפני שמונה שנים היה לו המזל הרע להתעבד בעסק ביש, ובפי שה־סתבר מאוחר יותר- על לא עוול בכפו. בין היהודים שמתחתיו (החסידים) היה מלשין נגד בני רחו, שסיפר על מישהו שעסק במסחר של חפצים גנו־בים. את כל זה מסר בבתי משפט רוסיים. חסידיו התמרמרו על כך מאוד, שבו אותו ואת "המוסר" והעלו אותו באש. הרבר לא נשאר בחשאי וחללו, בכדי להציל את עצמם, האשימו את הרב הראשי באילו הדהו להם לעשות כך. סוף התהליך המשפ־טי אינו ידוע לנו."

תיאור נוסף, מפורט יותר של מראהו של ה"הרוז'ינער" מצא ר"ד יוסף בפקודה שניתנה בש־נת 1843 למשטר הגבולות הרוסי, כדי שימנע את כניסתו לרוסיה. בפקודה זו נמסרו תפוניים הב־אים: קומתו בינונית, שערותיו חומות־בהירות, זק־נו קטן מאוד ובהיר, עיניו אפורות, פניו נקיות, אפו ארוך, פיו רגיל. סימנים מיוחדים אין. החוקר קובע על פי אותם מקורותיו כי "ברוך שלה' יש־תי אל לא היה זקן, אלא רק חתימת שיער קצרה וכמ־עט בלתי נראית. למראה זה בנראה סיבה פיסית־ מחלת עור בילדותו, שמנעה ממנו גירוד זקן.

מעניין יהיה לראות אם מוכרי תמונות הצדיקים בשכונות החרדיות, "משיכו להפיץ את התמונה המזוייפת של הרוז'ינער לקראת חג הסוכות לנני סוכה.

ביום ראשון הקרוב יהול "היארצייט" של בעל ה"פני מנחם", האדמ"ר מגור, רבי פנחס מנחם אלטר זצ"ל. לא פעם שמעתי מחסידים מקרבים, כי נרהמו לראות כי צוות פניו, מראהו, השתנה לחלוטין מהרגע שנכנס לשבת של כס האדמו"רות. בעל "פני מנחם" היה למרן עצום וב־קי בכל מקבוצות התורה ועבודה הפוליטי לא היציב על תפוסת כהונתו כאדמו"ר, והוא הפגין מנהיגות רוחנית, שליכרה את "מצר" נוה.

מסופר כי בימים הראשונים לשבתו על כס האדמו"רות, נכנס אליו רבה של אנטוורפן, הרב הגאון חיים קרייזוירט שליט"א כדי לברכו.

אמר לו האדמו"ר מגור: לפתחי תפתיר קשה. השיב לו הרב קרייזוירט: כל ההתחלות קשות, מכאן ואילך יערב לכם. הגיב על כך בעל "פני מנ־חם": אנשותרפענער רב, אינני מפתר מהקושי של ההתחלות אני תושש מה"יערב לכם", ש"העסק" יתחיל למצוא חן בעיני"...

וכרוגו היה פינומנאלי ועל כך ספורים רבים. חשבוע שמעתי כי בעת מהלך ביקור בחיפה סיפר לו הנהג, כי בבית חולים הנמצא בסמוך שוכב יהר־די זקן מחסידי גור, שמאד יחשוק אם יבואו לבקרו. הרבי ז"ל העיר, כי אותו זקן אהב ללמוד וגם בניו אוהבים ללמוד תורה. ואז הוסיף לפני 30 שנה הית־תי ב"כולל" (של גור) בבני ברק וראיתי את שני הבנים לומדים בעניין והתמדה. אותו, אמר לנהג, היית בוודאי בן 14 וגם אתה היית שם ועמדת בצד ותיאר בדיוק היכן- "בשורבי אמר לי זאת פשוט נרהמתי וחשבתי שאני גופל מהמכוא... עד היכן מגיע כוח זכרונו", סיפר השבוע הנהג, שלא היה נתנו הקבוע של הרבי.